

nsertati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo v Hilšerjevi ulici
šte. 6.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Zmaga na Štajarskem!

Kakor nas je nesrečen izid volitve v Velikovecu na Koroškem ožalostil, tako nas z veseljem navdaja sijajna narodna zmaga na Štajarskem, o kateri smo že zadnjič poročali.

O drugih krajih tako nismo dvomili; da smo pa zmagali v Mariboru, to je velika pridobitev in velik moralen napredek narodnostne ideje na spodnjem Štajarskem, vesel dokaz, da se tudi slovenski kmet mariborskega okraja začne emancipirati od nemškutarskih šepetalcev in rogoviležev, ki ga hočejo osrečevati z nekim nemško-renegatskim liberalizmom, kojega niti sami prav ne umejo.

Veliko let so že gospodarili ti čudni svobodnjaki, pa tako, da so jih že vsi narodi siti: državni dolgovi so se pomnožili, davki povikšali, nemško-liberalni gospodje so pač za se skrbeli, ljudstvo pa vedno bolj ubožuje. Niso se vstrašili, občinam naložiti težkih bremen, zoper odeduštvo niso hoteli nič storiti, ker so mnogi med njimi z judovskimi kapitalisti prijatelji, osrečili so tolikanj molzeno občinstvo s posilnim legaliziranjem itd.

Poglejmo kamor koli, nikjer niso liberalni gospodje pokazali srca za kmetški stan. Ali je tedaj čudo, da se ljudstvo od njih obrača? Na gorenjem Avstrijskem, na Solnograškem in Predarelskem voljeni so v kmečkih občinah sami katoliški kandidatje; v dolnji Avstriji in Moravi so precej tal zgubili; ali hočejo mar, povsod ven vrženi, samo po nas Slovencih še hoditi in nas nadlegovati s svojimi frazami? Če so vzori nemških liberalcev tako izvrstni, zakaj jih pa nemški kmetje nečejo voliti? Tako

so si menda mislili mariborski kmetje, ter so Seidla na cedilu pustili. Povsod volijo neodvisne ljudi, ali smo mi Slovenci res taki revčki, da bi nas morali politični uradniki zastopati? Ali nismo vredni, da bi nas zastopal neodvisen mož, kakor se to po drugih deželah godi?

Mariborski kmetje so pač sprevideli, kam pes tace moli, ko se jim je okrajni glavar za poslanca ponujal, sprevideli so, da tak, ki z mariborskimi nemškimi liberalci v španoviji dela, ni more biti njih pravi prijatelj, saj nemškutar za slovenskega kmeta nema družega, ko zaničevanje in zasmehovanje; sprevideli so nadalje, da tako od svojih vikših odvisen človek, kakor je politični uradnik, ne more biti dober poslanec, ker nihče ne more dvema gospodoma služiti.

To je, kar nas veseli, to izpoznanje naših kmetov, ta napredek v politični zrelosti. Saj je v obče pri naših kmetih še poštenje doma v večji meri, kakor pri meščanih; nikoli nismo na kmetih propadali zaradi breznačajnosti, ampak zaradi nevednosti, zaradi politične nezrelosti volilcev. Kedar so bili pa kmetje enkrat o vsem prav poučeni, nismo tacega okraja z lepa več zgubili. Tako mislimo, da nam je tudi mariborski okraj za zmirom pridobljen.

V Slovenjegraškem okraju so bile razmere tako čudne, da sta oba kandidata trčila, da pripadata k narodni stranki; eden je v istini narodnjak, pa mariborski centralni odbor ga ni hotel podpirati, ter je raje priporočal družega kandidata, ki hoče nemcem in Slovincem vstreči, in se v Gradcu in med Nemci obnaša

kot ustavoverec, v Mariboru med Slovenci pa se kaže nekoliko narodnega. Mi rečemo po pravici, da simpatiziramo z g. dr. Šucom, in da nas je njegova zmaga razveselila, naj drugi potem govoré, kar jim je drago.

Veseli nas, da se nemškutarija tudi v slovenjegraškem okraju ne sme več v svoji pravi podobi pokazati, in da mora tudi tukaj z narodnjaki kompromisa iskati, a vkljub kompromisom propada.

Te volitve so nam vesela priča, da slovenski Štajer za slovensko in slovansko reč ni zgubljen, da imamo tam na kmečkem stanu in na vrli duhovščini dva močna stebra, kojih vsi naskoki liberalcev in nemškutarjev ne bodo mogli podreti; na ta dva stebra zidamo svoje upanje glede bodočnosti našega naroda, ki je od nekdanj na obojnem bregu dereče Drave bival, rataril in gospodaril. Kdo mu hoče tukaj domovinsko pravo odrekati? kdo mu hoče taj jezik in tuje šege vsiljevati, ko je toliko stoletij pri svojih slovenskih šegah srečen bil, in s svojim slovenskim govorom sbajal?!

Pač težke boje imamo z našimi sosedi, in naš zgodovinar, kadar bode domovina zedinjena in svobodna, kazal bo s ponosom na te boje, in ko nekdanji Rimec vskliknil:

„Tantae molis erat, slovenam condere gentem — toliko truda je stalo slovenski narod ustanoviti.“

Težji pa ko so naši boji, bolj se zmage veselimo. Bog živi štajarske volilce, štajarske narodnjake!

O inkviziciji.

(Po Hefelu pr. P. Chrysógon M.)

(Dalje.)

III. Ne sme se prezreti, da smrtna kazen za krivoverstvo ni bila samo njej lastna, ampak da so jo imele vse dežele in vse spoznave. Michael Servet je bil pisal zoper sv. Trojico. Tedanji glasoviti reformator Buzer je l. 1531 rekel na leci javno, da zaradi svojega spisa zasluži najsrmatnejšo smrt. Da ta izjava ni bila gol izraz, pokazal je drug reformator Calvin, ker ga je dal (krivoverca Serveta) v Genu pečati in sožgati. Hoté pa svoje ravnanje opravičiti, spisal je „fidelis expositio . . . ubi docetur jure gladii coércendos esse haereticos — verna obravnava, v kateri se uči, da naj se z mečem zatró krivoverci.“ Na vsak način so morali drugoverci s smrtjo kaznovani biti po mislih protestantov. Celó „mili“ Melanhton je to odobral. Tako piše Kalvinu: „Zahvaljujem se božjemu sinu, da ti je v tem boju — (da je namreč Servetove krive misli zavrnil, njega samega pa spekel) — pripoznal čast — (krivoverca sežgati.) — Zdaj in na vse prihodnje čase ti cerkev — (kakor so si

jo protestanti stesali in popravili) — največo zahvalo za to dolžuje. Jaz popolnoma pritrjujem tvoji razsodbi — (da se imajo krivoverci z mečem končati) — ter trdim — (to je da; saj za vtrditve in dokaze ti preoblikovalci nikoli niso dosti prašali) — da vaša gosposka — (Kalvinova visokost) — je ravnala prav po pravici, ker je bogokletnega človeka usmrtila.“*) Skoro bi bilo odveč, ko bi opazovali, da je tudi Teodor Beza sestavil spis: de haereticis a magistratu civili puniendis“ in da je bilo razun Serveta še mnogo drugih, n. pr. Valentin Gentilis, Boisec, Gruet, Castello, Ameaux itd., ki so se po ječah, pregnanstvih in mukepolnih smrtih prepričali, da protestanti so pravi inkvizitorji, dasi tudi se tako niso nazivljali. Gotovo so imeli protestanski pisci svojih reformatorjev početje pred seboj o inkviziciji pisaje. Še v 16. stoletje nam ni treba segati,

*) „Ich danke dem Sohne Gottes, der in diesem deinem Kampfe dir den Preis zuerkannt hat. Jetzt und in alle Zukunft ist dir die Kirche zum grössten Danke dafür verpflichtet. Völlig stimme ich deinem Urtheile bei und behaupte, euere Obrigkeit habe ganz nach Gerechtigkeit gehandelt, dass sie einen blasphemischen Menschen hinrichten liess.“

tudi ne ozirati se na strahovite muke angleške, ker je vsa zgodovina protestantov polna takih izgledov. Pfeilschifter nam pripoveduje, da je bil preteklo stoletje l. 1724 v Rendsburgu na Holsteinskem neki vojak, ker je hotel zvezo narediti s hudičem, po kraljevem pomilostenju samo obglavljen. Celó naše dni t. j. leta 1844 3. aprila je bil malar Nilson, ker je odpadel od luterske vere in pristopil h krivoverški t. j. katoliški, iz Švedije, dežele svoje domovine, pregnan izgubivši vse državljanske in dedovanjske pravice. Taka obsodba bi delala čast velikemu španjskemu inkvizitorju Torquemadi, kakoršnega si opisujejo drugoverci.

Ne navajam teh stvari, kakor da bi hotel očitati, ampak pokazati hočem, pravi Hefele, da je tudi pri protestantih veljal krvavi stavek in deloma še velja: odstop od deželske vere se ima s smrtjo kaznovati.

IV. Veliko se govori tudi o večtecij in čarodejkah. Pa taka nesrečna bitja so bila ravno tako in še huje preganjana na Nemškem od protestantov kakor na Španjskem od katoličanov. Ko so pa drugodi grmade že ugasnile, gorele so še pa po Nemškem. Glasoviti reformator Beza je francoskim parlamentom celó

Iz Bosne.

Te dni se je bila raznesla novica, da so turški vstajniki pridrli na hrvaško zemljo ter požgali več vasi, kar pa novejša poročila odločno zanikajo. Pač pa sploh trdijo, da naši s Turki premehko ravnaajo. Po dvakrat in trikrat so bili nekteri med vstajniki že zasačeni, pa vendar zopet izpuščeni, ker so dali častno besedo, da se ne bodo več vojskovali zoper naše vojake. Pa kaj je Turku za čast, ko ga fanatizem vsega preslepi? Naši vedno bolj sprevidajo, da toliko časa na naših mejah ne bo miru, dokler bodo v Bosni živeli mohamedani, zato ne bode ostalo drugzega, kakor bolj divje zapoditi nazaj v Azijo, manj zagrizene pa pridobiti za vero krščansko. 13. t. m. so naši začeli bombardirati Brčko.

Iz Mostara 31. avgusta. *) Komaj dobim toliko časa, da Ti morem pisati, kje da sem. Dozdaj hoje sem ter tje in bojev ni bilo konca ne kraja, pota med Metkovičem, Mostarom in Stolcem so mi že tako znana, kakor doma. Naj ti brž popišem, kako se nam je godilo ta mesec.

Dne 5. avgusta se nas zbere pred Mostarom 3 brigade, drugi dan smo pod poveljstvom Ivanovičevim marširali skoz mesto, kjer so nas kristjani sprejeli z navdušenimi „živio“ klici. Turki pa nas molče prav grdo gledali. Dne 7. t. m. odrinemo naprej proti Metkoviču, 8. pa je dan počitka. Potem spremimo še nekaj redne turške vojne iz Hercegovine, da se vrne v Carigrad, 11. t. m. pa se naša brigada zbere zopet okoli Metkoviča. Tu dobi 12. t. m. batalijon od polka „Este“ št. 32 povelje oditi proti Stolcu, kamor tudi res srečno dospé.

Drugi dan t. m. gre kompanija iz mesta na vaje (Uebungsmarsch) pod poveljstvom svojega stotnika. Komaj je 2 uri dateč, opominja neka žena stotnika, naj ne hodi dalje, ker je tu blizo skritih toliko in toliko turških ustajnikov. Stotnik jej podari za to poročilo desetico in reče, da se teh tolovajev ne boji. Komaj četrť ure dalje pa ob ovinku plane velika druhal nad-nje, še predno so jo mogli zapaziti; v trnutku so obkoljeni od vseh strani,

*) Pismo slovenskega vojaka nam v porabo izročeno. Vredn.

prične se streljanje in v hipu leži 87 mož na tleh; lahko ranjeni še ubeže, gorje pa vjetim! Zverinska druhal jih nečloveško trpinči, reže živim meso iz života, nosove, ušesa itd., tako da je vse to groza popisati. Stotnik dobi ob enem tri krogle v život in ko je še nekoliko živ, ga še trpinčijo. Tako poklanim poberó vse in pusté razmesarjena trupla naga na bojišči. Rešilo se je le nekaj čez 30 mož in en lajtenant. — Tudi nekaj naših lovcev so turčini vjeli in še grozovitnejši ravnali z njimi, pravijo nam zdaj „zelenci“. Groza me je, če premislim, da utegnem tudi jaz tej zveri priti v pesti.

Batalijon, ki je zasedel Stolac, je bil tam obkoljen po ustajnikih, da ni mogel več ven in je 6 dni trpel hudo žejo in lakoto. Tu se je dogodilo nekaj, kar je res občudovanja vredno. Ker namreč ne morejo se ganiti, preobleče se nek častniški namestnik, ki je dobro hrvaški (srbski) znal, za Turka, da bi v tej obleki prišel do nas in nam povedal, v kaki zadregi je posadka v Stolcu. A Turki ga zasačijo in pridržé, in da bi se ne izdal, se je 17. t. m. moral bojevati proti nam. Vendar jim kmalu uide in pride srečno do nas.

Vse to se je godilo drugim, 14. t. m. pa smo prišli tudi mi na vrsto. Ta dan namreč odrinemo od Mostara proti Domanoviču. Pomikamo se po kompanijah naprej, a le na patrole. Meni so začeli lasje po konci stopati, a zgodilo se ni nič, zvečer mi je celó menaža prav dobro dišala. Dne 16. t. m. dobimo zopet povelje, odriniti proti Stolcu na pomoč obleganemu bataljonu, ki nas že težko pričakuje.

Že čez tri četrť ure zadnememo ob ustajnike, ki nas za nekim klancem pričakujejo. A ni o upali bojevati se, ampak tekli so, kolikor so jih noge nesle. Turek beži zeló širokih korakov, da je skoro ves pri tleh. Na daljsem potu nas prehiti noč, toraj se ustavimo in prenočimo pod milim nebom.

Že zjutraj o poli šestih se jih nabere okoli tisuč in ti nas napadejo z velikim hru-pom. Bili smo se ves božji dan, 14 ur smo v ognji. Ne morem popisati, koliko krogelj je brenčalo memo mene in čez mene. A ker smo bili dobro skriti, naših ni padlo več ko 3, 7 pa je bilo ranjenih; od artilerije je padel eden, 3 so bili pa ranjeni. Veliko večó zgubo je imel

sovražnik, kakor smo slišali, nad 80 mrtvih in še veliko več ranjenih, ktere je pa zmiraj seboj jemal. Tukaj smo ostali še tri dni ter čakali brigade. Turki pa so streljali, kedar so ktereга naših zagledali; tako se še kar ganiti nismo mogli. Naš poveljnik naznani brigadi napad na nas in ta nam pride 21. t. m. na pomoč; prej ni mogla priti, ker si je morala tudi ona streljati pot skoz sovražnike. Mi smo bili že v hudi zadregi, kar pride batalijon „Kaiser-Jäger“ št. 3 nam na pomoč. Teh so se vstajniki vstrašili in jo vkrenili v stran; napadli so še potem vozove z živežem, ki so šli za nami, in nam vzeli nekaj voz. To se je zgodilo po noči, ko se pa dan naredi, jih primemo mi in preženemo. Zažgali smo jim vasi, da so gorele, kakor nekđaj mesto Jeruzalem. Pri vsem tem je bilo mrtvih od bataljona „Kaiser-Jäger“ 8, ranjenih pa okoli 50, vrh tega en major, en nadlajtenant in 1 lajtenant. Turčinov pa je padlo veliko več, štel jih ni nihče. Tako potolčeni umaknejo se nam proti Stolcu, kjer se pa zopet ustavijo.

Ne vem, kako bi se bilo nam godilo, a ta hip jih zgrabi vojvoda in katoliški župnik Mušić s svojo četo Hercegovincev za hrbtom s par tisuči mož; vrli Hercegovinci so jih brž nekaj potolkli, Turki se vstrašijo in tako smo mi odrešili posadko v Stolcu brez posebnih zgub, ktere bi bili gvtovo imeli, če bi nam Mušić ne bil prišel tako nenadoma na pomoč. Tega se bojé Turčini kakor vruga.

Tako je bila že zeló izstradana posadka v Stolcu rešena, mi smo ostali še do 25. t. m. pri tem mestu, potem pa se vrnili nazaj do Mostara, kjer smo se zopet zbrali. Tukaj nas je hudo dež pral, tako, da se čudim, da že nisom zbolel. Mesec dni sem že noč in dan pod milim nebom. Ponoči imam za blazino tornister za vse drugo pa plajšč, da me že vse kosti bolé. Ne zameri, da Ti to pismo pišem s svinčnikom; črnila namreč ni dobiti, za mizo mi je pa — kakor za posteljo — pridrosta zemlja mokra ali suha, kakor pride. Vendar pogum naš je čedalje večí, bomo že pokazali tem obritim Turčinom, po čem je slovanska kri.

očital, da so mudni v preganjanji večé ali čarodejk. Walter Scott pa trdi, da čim bolj se je širilo kalvinstvo po Angleškem, tim bolj so se množile pravde zoper čarodejstvo. L. 1713 je obsodila celo tibińska juristna fakulteta čarodejko k smrti.

V. Pri vsem tem ni pozabiti, da je preiskovalstvena sodnja le sodbo izrekla, da je pa toženec več ali manj, povsem ali nekaj, ali pa da ni krivoverstva, bogokletja ali kaj takega kriv. Nikoli ga pa sama obsodila ni k smrti. Ali državne postave so bile takrat take, da je vsak zapadel svetni pravici, kdor je bil od inkvizicije „krivega“ spoznan. Vere dostojen mož nam tudi priča, da je inkvizicijska sodnja „krivemu“ milosti prosila pri posvetni pravici in usmiljenja, dasi je nje prošnja velikrat ostala neuspešna.

VI. Španjsko inkvizicijo radi slikajo kot izvod verske despotije rimske, a pri tem ne pomislijo, da ravno papeži so bili tej napravi najmanj naklonjeni in da so vselej skušali omejiti jo. Llorente, zagrizeni sovražnik papeštva, ki se je tako za-nj potegoval, kakor francoski jakobinci za kralja, ki so ga spravili pod giljotino, to v preštevilnih pripadih in vzgledih dokazuje, se ve da nehote.

1. Že koj od začetka je bil papež Sikst z novo inkvizicijo, ki jo je kralj vstanoviti namerjal, tako malo zadovoljen, da so se razmere med dvoroma jako poostrele: drug sta drugega poslanca zaprla in Ferdinand je vse podložnike iz Rima pozval. Da so se odvrnila večja zla, je moral v kraljeve zahteve privoliti. Ko so pa v Rim prišle tožbe o strogosti inkvizitorjev, rekel je, da je njegova privolitev bila izvaobljena in pritihotapljena in da le gledé vladarjev za sedaj inkvizitorjev ne kaznuje. V prihodnje pa da se imajo zabraniti vsi taki prestopki; v ta namen je zaukazal, da od sedaj ne smejo oni sami zoper krivoverce postopati, ampak le v zvezi s škofi. V ravno tem pismu od 29. januarja 1482 se odločno ustavlja Ferdinandu in Isabeli, da bi smela tudi v drugih okrajinah svoje države inkvizicijo vvesti, rekoč, da ondi že stare, t. j. cerkvene in škofovske sodnije obstojé. Kmalu na to je prosila Izabela, da bi bilo odstranjeno sodelovanje škofov, toda Sikst ji je prošnjo s samimi uljudnostmi odbil.

2. Ostrost preiskovalstva je papež tudi s tem pomajšal, da je bil seviljski nadškof Manrique pooblaščen, sprejemati vse pritožbe tistih, ki ne bi bili zadovoljni z izreki inkvi-

zicije; na-nj so se zamogli vsi obsojenci sklicavati.

3. Ker se je pa zdelo, da tudi ta papežev pooblaščenec ne varuje zadosti obsojencev, je papež sam sprejemal pritožbe, zatrl mnogo pravn, olajšal kazni in tirjal, da se ima milostno ravnati s tistimi, ki spoznajo zmoto svojo; kralja in kraljico je rotil, naj bodeta usmiljena do krivovercev.

Ferdinando pa in potem Karl V. sta vse take pritožbe v Rim namenjene, kolikor sta mogla zavirala in tako mnogo neprijetnosti sebi in sv. stolu uzročila. Kdor je obtežen s kakim preiskovalstvenim izrekom, sta dejala kralja, pritoži naj se do ministra prava, ne pa na rimsko kurijo — in dosledno sta govorila, ker je bila ta naprava državna.

4. Ne samo s tem so papeži veliko hasnovitega učinili, da so pritožbe sami sprejemali, da so mnogim obsojencem izgubljene službe in imenje nazaj pridobili in tako neštete družine siromaštva obvarovali. Tudi to vemo iz najboljšega vira, kajti če Llorente kaj na prid papežem zine, gotovo je morala biti najčistejša istina. (Dalje prihod.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani, 6. septembra.

Skupen ministerski svet je imel včeraj pod predsedništvom cesarjevim določiti osodo železnice iz Siska v Novi. Pravijo, da bode to železnico delalo vojno ministerstvo in da je vse delo cenjeno na 1.700.000 gl.

Andrassy se ima umakniti Senyeyu; tako se sploh trdi, samo vradni listi to tajé. Andrassy je res v Bosni pokazal, da svoji nalogi ni kos. Če bi bil v Bosno marširal, ko so se Rusi, Srbi in Črnogorci bojevali s Turki, bi se naši armadi nihče ne bil vstavil in kri naših hrabrih vojakov bi se ne bila v tej meri prelivala.

O volitvah za deželni zbor piše „N. fr. Presse“, da njih izid za vstavovno stranko ni ravno vesel. Ministerstvo, poroča „Bohemia“, skrbno opazuje volitve ter si je svoje enosti z vstavoverci zvesto in bo potem tudi ravnalo. Kdo bi po dosedanjih skušnjah to pač še verjel?!

Vnanje države.

Papež so državnemu tajniku naročili da naj pozornost evropskih držav obrne na trpljenje kristjanov na Turškem, ktere brez usmiljenja moré in da naj pri vladah prosi pomoči zoper to kruto ravnanje.

Črnogorski knez je v vojnem svetu z vojskovodji sklenil, nemudoma pričeti vojsko s Turki, da bode dosegel to, kar je kongres Črnigori pripoznal. Višje poveljništvo je knez izročil vojvodu Božidarju Petroviču. Vojni pri Podgorici pa bode načeloval vojvoda Milan Popovič. Ruski poročnik je velikemu vezirju razodel, da Rusija ne bode mogla biti neutralna, če bode morala Črnogora pričeti vojsko s Turkom. Vse tedaj kaže, da se bode najbrže zopet vnela huda vojska zaradi gajile Turčije.

Izvirni dopisi.

Z Gorenjskega, 12. septembra. (Cerkveno petje.) Imel sem že večkrat priliko, v mnogih krajih na Štajarskem, Koroškem in Kranjskem poslušati cerkveno petje in se prepričati v manjem ali večem napredovanju, zategadel naj mi bode dovoljeno v vašem cenjenem listu nekoliko spregovoriti o petju. Začeli so petje zares dobro zboljševati in trebiti one napake, ki so se marsikje na ta ali oni način med organiste zatrosile. Da pa posebno dobro napreduje v tem smislu Kranjska, je istina. Imamo tu tudi več za to vnetih mož; res je veselje, da se je pri nas na Kranjskem, tako tudi na Gorenjskem začelo malo bolj gibati, da je cerkveno in koralno petje v tako lepim razvoju. Ker je tako nanoslo, da sem obiskal več cerkva na Kranjskem, slišal sem tudi različno petje in orgljanje, in prepričal sem se, kakšen napredek smo naredili od dveh let sim. Obiskal sem tudi Št. Vid nad Ljubljano, kjer sem se postavil tako, da sem mogel viditi organista, ki je tako umetno valil akorde spod rok, da je bilo veselje, in ko se prične petje, so tako lepo in pravilno peli, da sem mislil, da sem v Ljubljanskej stolnici.

Zares se sme Št. Vid v tej zadevi za stolnico v prvej vrsti omenjati. Petje v Št. Vidu je res dobro vredjeno; tega sem se prepričal, ko sem potem večkrat obiskal to cerkev in dobro nastavljal ušesa. Peli so pri navadnih mašah tako lepe slovenske cerkvene pesmi, da človeku kar vse čutila na petje obrne. Pri petih ali slovesnih mašah pelo se je pa vse latinski, prav po liturgičnih pravilih, in

nekteri napevi so bili tako težki, da jih nikoli ne bi bil pričakoval. Želeti bi bilo le več takih neutrudljivih pevovodjev, potem bo namen cecilijinega društva kmalo dosežen. Za tega del se mi je jako neopravičen zdel oni dopis v „Sl. Narod“, ki zadeva Št. Vid ter toži, da se slovensko petje iz cerkva odpravlja. Kdor ima prepričanje, kakor jaz, mi bo pritrtil, da to je nepotreben napad na vrlega narodnjaka pevovodja Št. Vidskega.

Bratje, dobro napreduje naša reč, le to moramo obžalovati, da se nekteri iz osebnega sovraštva s tem hočejo maščevati, da za koralno petje vnetim organistom petje v cerkvi neopravičeno „kritizirajo“. Priporočam gospodu dopisniku, kader se mu bo zopet poljubilo o petju pisati, da naj piše istinito, če ne, bo imel mnogim na prepričanje odgovarjati.

O. S. o. m.

Iz Celja, 12. sept. (Po volitvi.)

Današnji dan je bil dan slave za slovenski Štajar. Od volitev l. 1867 sem niso bili več tako srečni, kakor danes. Kajti na vseh krajih smo sovražne nam nasprotnike in sicer tū pa tam po hudi borbi, v tla pomandrali. Da bomo zmagali v Celju, o tem ni bilo dvoma; čeravno moramo pripoznati, da bi bila ta volitev lahko veličastnejša, ko bi se bilo po vseh straneh ob času prvotnih volitev kaj več storilo. Kajti, da je eden naših nasprotnih kandidatov (Posek) dobil 77 glasov izmed 227, toraj skoraj tretjino, to je reč, ki je vredna pomisleka. Narbolj nas je pa razveselila vest, da smo vendar enkrat zopet zmagali v mariborski okolici ter pokončali kamškega strahu, večnega poslanca Seidlna. Nepopisljivo je bilo veselje celjskih volilcev, ko smo prejeli telegram iz Maribora, da sta naša kandidata Radej in Fluher izvoljena. Ravno tako nas tudi veseli, da je v Sl. Gradcu odločno katoliški in narodni mož g. dr. Šuc premagal našega dvomljivega zaveznika Šmita. Dopis v št. 99 „Slovenca“ nam je jako ustregel, da je razkril za naš narod pogubljivo delovanje Šmitovo. Res ne vem, kdo bi še zdaj želeti mogel, naj bi bil Šmit zastopnik Štajarskih Slovencev v dež. zboru!

Tako; zdaj upamo, da bo slov. Štajer v naših rokah; vsaj kmečka zemlja! Toda mirovati ne smemo, samo s selskimi občinami ne smemo biti zadovoljni; tudi mesta in trgi morajo postati naša lastnina. K temu se vé bo še treba dolgoletnega truda; kajti naši mestnjani in večinoma tudi tržani so skoraj vsi pijani nemškega duha. Če v dež. zboru konservativna stranka kedaj do veljave pride, mora pred vsem šolsko postavo tako preurediti, da se bo po naših mestih zraven nemščine podučevalo tudi v slovenščini. Bridko zares, če pomislimo, da po mestnih šolah po Slov. Štajerju se ne sliši ne besedice slovenskega jezika, in da se slovenski otroci popolnoma pomenčujejo, tako sicer, da kedar po sletni šoli izstopijo, niti slovenski brati, niti svojega imena zapisati ne znajo. Dokler se bode po naših mestih izključljivo le v nemškem jeziku podučevalo, tako dolgo nam se bode izrejal rod, poln nemškega duha, ki ne bo nikdar volil slovenskih poslancev. Možje poslanci! to je tudi reč, vredna vašega resnega premisleka.

Zvečer pred volitvijo v Celju so se narodni volilni možje zbirali v gostilni „pri belem volu“, kjer sta naša kandidata gg. Domiankuš in profesor Žolgar razvijala vsak svoj program, po katerem nameravata v dež. zboru delovati. Prvi je govoril o grozovitem gospodarstvu liberalne stranke, ktera od leta do leta dela le nove dolgove ter krati vsem slovanskim narodom njihove svete pravice. Posebno radovedni smo

čakali besede našega novega kandidata in zdajšnjega poslanca g. prof. Žolgarja. Mnogi so se čudili, da se je ta mož izbral za kandidata, ker so menili, da njemu bode gotovo neke potrebne lastnosti vsacega poslanca primanjkovalo, namreč eneržije in pa zgovornosti. A prevarali so se. Moram reči, da če bode gospod profesor tako postopal in nasprotnikom pa tudi vladi vse to v lice povedal, kar je oni večer „pri belem volu“ v gladki in prijetni besedi obljubil svojim volilcem, bode ravno on eden nar energičnejših zastopnikov slov. naroda. Po pravici je povdarjal gospod profesor, da je treba za slovenske poslance, da imajo med seboj tudi moža, ki je zveden v zdajšnjih šolskih zadevah — on pa kakor gimnazijalni profesor tudi prav dobro pozna brezštevilne napade zdajšnjih šolskih postav. In tu nam je podal ostro kritiko o zdajšnjem šolstvu, začemši od prvega razreda ljudske šole do zadnjega razreda v gimnaziji, povedal je pošteno besedo, da mi nikakor ne sovražimo nemškega jezika, temveč le temu se ustavljamo, da bi se otrok moral vbijati z nemščino, preden je utrjen v branji in pisavi svojega maternega jezika. Povdarjal je gospod profesor, kakšna krivica se zdaj godi krajnim šolskim svetom, kterim se tolika dolžnost nalaga, pa se njim nobene pravice ne dá; če se kje učiteljska služba razpiše, nima krajni šolski svet pri tem drugega opravka, kakor da lepo prošnje pobira ter jih potem dalje pošilja — pristavlja, koliko denarja stanejo okrajni šolski sveti, kako drago nam pride vsak okrajni glavar, ki mora vse okrajne šolske svete v svojem glavarstvu vsaki mesec obiskati, kako brezglavno je, da zraven okrajnega zastopa imamo druga okrajna glavarstva, ki bi vendar eden urad tudi zadostoval itd.

Priljudna in pametna beseda je zbranim narodnim kakor tudi nemškutarским volilcem dopadla. Toda poslednji bi menda svoj glas rajši dali Turčinom, kakor slovenskim poštenjakom; kar so tudi dan pozneje storili. Dasi ravno so dobro vedeli, ali vsaj sprevideti zamogli, da zmagati ne morejo, so vendar rajše liberalnemu Poseku, kteri se že toliko let sim za poslanca ponuja, dali svoj glas, kakor pa kteremu narodnjaku. Vitez pl. Berks je dobil tudi 27 glasov; ta mož je gotovo v gospodarstvenih rečeh jako izurjen; njemu se imamo najbolj zahvaliti, da se bo letos 5., 6. in 7. oktobra tukaj vršila poljedelska razstava; toda kar zadeva njegovo politično ravnanje, bi bil v deželnem zboru menda naš nasprotnik. Slednjič naj še omenim, kar je „Tagespošta“ par dni pred volitvijo v Celju pisala. Pravi, da če so se tu pa tam tudi izvolili liberalni volilni možje, vendar ne bodo v Celju nič opravili; kajti k tej volitvi pride 90 to je devetdeset slovenskih duhovnikov kot volilnih mož, tako da to ne bo toliko politična volitev, kar se ima 12. sept. v Celju goditi, temveč duhovska konferencija. Nú — 90 jih ravno ni prišlo — pa bilo jih je vendar precejšnje število in njihovi glasovi so bili gotovo odločilni — tudi predsednik volilne komisije je bil duhovnik, namreč Braslovški dekan, č. g. Jakob Bohinec. — Zdjaj pa velja: delati — če mogoče veliko katol. politično društvo ustanoviti za celi spodnji Štajer, potem bomo kaj lahko drugokrat zmagali — če Bog dá, še z večo večino kakor zdaj! (Drugi dopisi pridejo na vrsto prihodnjič. V.)

Domače novice.

V Ljubljani 17. septembra.

(Včerajšnja druga seja deželnega zbora kranjskega) je bila jako živahna in je trajala od

desetih do štirih popoldno. Volili so se odseki, potem so prišla na vrsto poročila o lanskim volitvah deželne zbornice, pri katerih se je vnela živahna debata. Konec je bil ta, da so naši poslanci — ne hoteli poslušati razžaljive Dežmanove napade, šli iz dvorane; z velikim ropotom se je saja končala.

(Slovenska slovnica za prvence), ki jo je spisal gosp. Andrej Praprotnik, je po ministerskem ukazu 5. t. m. št. 11785 vnovič potrjena in dopuščena slovenskim ljudskim šolam, in se ima prirediti v zapisnik dopustljivih učilnih knjig za ljudske šole, ki je bil v Dunajskem „Verordnungsblattu“ 1. junija t. l. naznanjen. Ta slovnica (o kateri se je že tudi po slov. časopisih poročalo, da je v imenovanem zapisniku izpuščena) sme se tedaj rabiti po vseh slov. ljudskih šolah. Na prodaj je v Miličevi tiskarni in tudi pri drugih bukvarjih vezana po 30 kr. To naznanjamo tedaj vsem, ki poprašujejo, ali se sme ta slovnica v javnih šolah rabiti ali ne.

(Deželna učiteljska konferencija) pričela je 9. t. m. zborovati. Predsednik ji je bil šolski nadzornik Pirker, njegov namestnik pa vodja Hrovat. Za perovedja sta bila izvoljena gg. Perne in Kavčič, za vredovatelja pa gg. Gerkman in Raktelj. Predsednik je poročal o vspehu na prejšnji konferenciji sklenjenih reči in resolucij. V stalni odbor so bili potem izvoljeni: Epih, Gariboldi, Linhart, Praprotnik, Hrovat, Perne, Raktelj, Zima in Bisjak. V drugi seji (10. t. m.) sta poročala g. Praprotnik in Gerkman o podučevanju v slovenskem, in nemškem jeziku. Prva točka se je sprejela po nasvetu odsekovem, o nemščini pa se je vnela živahna razprava, ktere se je vdeleževal zlasti g. Linhart, kteremu ni prav, da naj se nemščina uči s pomočjo slovenščine. (Ali naj učitelj nemščino otrokom razlaga morda s pomočjo kineškega ali arabskega jezika? Vredn.) Zima je poročal o podučevanju v računstvu, in so obveljali nasveti odsekovi kakor tudi gledé podučevanja v pisanji. V tretji seji 11. t. m. so obravnavali poduk v zemljepisji, zgodovini, naravoslovji, geometriji, risanju, telovadbi in petji. Večidel so obveljali nasveti odsekovi. Gledé telovadbe je zbor sprejel od prof. Linharta nasvetovano resolucijo, da toliko časa telovadba ne bo dosegla svojega namena, dokler se ne bode skrbelo za pripravne prostore za telovadbo in za potrebno orodje. V zadnji seji obravnavali so se samostalni nasveti. Prvi je zadeval premembo pri imenovanji učiteljev, ktere so dozdej volili krajni šolski sveti. Večina se je pri glasovanju po imenih izrekla za to, da naj se ta določba spremeni in krajnim šolskim svetom vzame ta pravica. Dalje se je sklenilo, prositi deželni zbor, da naj v vojake poklicani učitelji imajo tiste pravice, kakor c. k. vradniki, da naj tudi voditelji enorazrednih šol dobivajo priklado, da naj se starostne priklade povikšajo, polovica denarnih glob porabi za nakup za šolo potrebnih reči za revne otroke da naj se vsem učiteljem in učiteljicam preskrbi prosto stanovanje ali primerna stanovina, da naj se službeni čas od 40 let skrči na 35 let, da naj se vredé stalne določbe glede klasifikacije, da naj se dolžnost, v šolo hoditi prične s 7 letom, počitnice pa naj se od 6 tednov podaljšajo na 2 meseca. Konečno so sklenili prositi ministerstvo uka in bogočastja, da naj se s pripravnico združi tudi kmetijski vrt. Ob 5. uri popoldne 11. t. m. bila je druga učiteljska konferenca s cesarsko pesmijo sklenjena. Vdeležilo se jo je vsega skupaj 34 učiteljev.

(Knjige družbe sv. Mohora) so te dni došle

v Ljubljano, in se bodo društvenikom, kterih stanovanje je gosp. poverjeniku znano, še ta teden poslale na dom. Kdor bi jih do sobote ne dobil, je to znamenje, da njegovo stanovanje poverjeniku ni znano, sato naj blagovoli sam po nje poslati k g. Klunu pred škofijo h. št. 14. v I. nastropji, ter naj pri tej priliki za prihodnje leto naznani svoje stanovanje. Želeti bi bilo, da bi vsi društveniki obenem plačali letnino 1 gl. za prihodnje leto, da bi je ne bila treba pozneje še enkrat pobirati.

(Ranjenih vojakov) so v nedeljo zopet nekaj pripeljali v Ljubljano. Iz Siska se poroča, in tudi tukaj smo se imeli priliko prepričati, da so mnogim odrezani nos in ušesa, enemu celo iztaknjene oči. Kaj poreko k temu naši turki, ki so Črnogorce dolžili, da take grozovitosti počenjajo? Zdaj se vidi, da to delajo le njihovi prijatelji turki, ki so tudi prej ranjenim in mrtvim rezali ušesa in nosove, potem pa krivdo zvrčali na Črnogorce, vedivši, da mrtvi na morejo govoriti. V Sisek je došel med drugimi tudi ranjen zdravnik, kterega je turčin zabodel v trebuh, ko mu je hotel usmiljeni zdravnik ravno rane obezati.

(Flzm. Kuhn) je došel v soboto v Ljubljano, da je ogledal vojaške bolnišnice.

Razne reči.

— Za prošta v Ptuju je od cesarja imenovan veleč. g. Modrinjak, kanonik v Mariboru.

— Premembe v učiteljstvu: G. Edvard Samhaber, gimn. učitelj v Frištaku v Šleziji postal je glavni učitelj na učiteljski pripravnici v Ljubljani. Gimnazijski učitelj, v Kranji g. Adolf Novak imenovan je za učitelja na državni realki v Brnu in g. Pečar, gimnazijski učitelj v Novem mestu je prestavljen v Tišine, g. Artelj iz Kranja v Belak, g. Jenko pa iz Kranja v Gorico.

— Občni zbor v zadevi Slomšekovega spomenika je sklican na ponedeljek 23. sept. ob 5. uri popoldne v mariborski čitalnici. Odborniki želijo račun položiti in se potem razdružiti. Vabilo velja vsem ravno tako, piše „Slov. Gosp.“ kakor za občni zbor 11. januarja 1876 in 24. junija 1878. ki pa je od mariborskega župana bil zabranjen! Sedaj tega ne bo več storil.

— V dijaško semenišče v Mariboru sprejetih je letos 41 fantov.

— G. Fauland vinski agent prične svojo poslovanje v pisarni vinorejske šole v Mariboru 16. sept. Službenske ure so vsak delavnik od 11—12. ure. Kdor hoče vino prodati al kupiti, naj se ondi glasi!

Blage Kranjske gospé!

Njih veličanstvo, naša premilostljiva Cesarica, so blagovolili, navdani z najtoplejšo udeležitvijo in skrbijo za blagor naših, v slavnih bojih v Bosniji in Hercegovini ranjenih vojakov v Najvišjem lastnoročnem pismu, namenjenem c. kr. ministerskemu predsedniku od 31. avgusta t. l. premilostljivo uže izraziti misel, kakó bi dalje ustanovljanje gospejskih društev na korist prišlo uže obstoječim domoljubnim pomočnim društvom, in kako bi ugajalo Najvišim željam Njih veličanstva, da se blagi in človekoljubni čut gospéj z nova pokaže s tem, da se taka gospejska društva ustanovljajo v kolikor mogoče obilnem številu.

Prepričan, da vzvišane besede naše pre-

milostljive Cesarice prav živo odmevajo v srcih vseh gospéj, se obrnem do Vas, blage Kranjske gospé, s prošnjo, da se v vseh večjih krajih, ali vsaj v vsakem političnem okraji naše dežele zberete v gospejsko društvo, katero bi se za ohranjanje takó zaželenega jedinstvenega delovanja lahko stanovitno združilo najprej z uže nekaj let sem obstoječim in prav uspešno delajočim „gospejskim društvom za ranjene in bolne vojake v Ljubljani“.

Blagemu, dobrotnemu čutu gospej bi se potem ne odprlo samo polje njihovega humanitarnega in domoljubnega delovanja — po organski razvrstitvi tega takó lepega delovanja bi bil še veliko bolj zagotovljen tudi vspeh tako mnogotero se že kazočega požrtvalnega tuda!

Političnim oblastnijam se zaukazuje, da prav živo in uspešno podpirajo vse prizadeve, ki bi se morda pokazale v imenovani zadevi.

Urno tedaj in srčno na delo, blage gospé naše dežele — vspeh bode zadovoljeval Vaša srca, Vam in deželi naši pa čast delat.

V Ljubljani dne 11. septembra 1878.

C. kr. deželni predsednik:

Franc vitez Kalina l. r.

Loterijske številke, 14. septembra.

Na Dunaju: 71, 64, 62, 45, 40.

V Gradcu: 85, 8, 10, 26, 6

Telegrafične denarne cene 16. septembra.

Papirna renta 60.25 — Srebrna renta 62.20 — Zlata renta 71 — 1860letno državno posojilo 110.60 Bankinjske 807 — Kreditne akcije 242.50 — London 116.20 — Srebro 100.— — Ces. kr. cekini 5.55. — 20-frankov 9.39.

Zahvala.

Vsim častitim gospodom in gospém, kakor tudi vsim prijateljem in znancem, ki so mi v boleznj moje drage, nepozabljive ženke skazovali tolažilno sočutje ter jo v tako obilnem številu spremili k pogrebu in ji darovali mnogo krasnih vencev, zlasti pa še tudi vsim gospodom mestnjanom, ki so njeno truplo nesli k zadnjemu počitku izreka najprisrčnejšo zahvalo

žalujoči soprug

Ivan Murnik.

V Kamniku, 12. sept. 1878.

Eksekutivne dražbe.

18. septembra: 3. Opekar iz Dolenjevasi, 3. Žnidaršič iz Ulake, 3. Lenasi iz Planine, 5. Jerina iz Gorenje vasi, 3. Rošane iz Cirknice, vsi v Logatecu. 3. Peternel iz Žleb, 3. Steblaj iz Zapotoka, 3. Litar iz Stožice, 3. Kregar iz Dragomera, 3. Hočevar s Pijave gorice, 3. Kerne iz Sžse, 2. Zalar iz Zapotoka, 3. Perko z Gelike Ilve gore, 3. Brime i² Grosuplja, 3. Derglin iz Laviza, vsi v Ljubljani. 3. Šabee iz Leve, v Postojni. 3. Maslu iz Senožeč, Milharčič iz Hrpšuja, 1. Srebotnjak iz Šmihela, vsi v Senožečah. 1. Pregel iz Ustja, 1. Pova iz Ljubeša, oba v Litiji.

Št. 313.

Razpis učiteljskih služb.

Izpraznjeni učiteljski službi na ljudski šoli v Ospu za II. razred in Boljuncu za III. razred s slovenskim učnim jezikom ste razpisani.

Plače so vravnane po deželni postavi za Istro od **3. novembra 1878.**

Prosilci naj svoje prošnje s potrebnimi prilogami po svojih šolskih vradih v 14 dne h po 1. objavljeni tega razglaša sim pošljejo.

C. kr. okrajni šolski svet v Kopru (Capodistria) 7. sept. 1878.

(3)

Bouthon m. p.,
predsednik.